

УДК 616.33-002.44-036-07-089-053.2

А.А. Переяслов, І.М. Дідух, С.О. Сокольник*, В.С. Білокопитий**Кафедра дитячої хірургії (зав. – проф. А.А. Переяслов) Львівського національного медичного університету імені Д. Галицького; *Кафедра дитячої хірургії та отоларингології (зав. – проф. Б.М. Боднар) Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці*

ПЕРФОРАТИВНІ ВИРАЗКИ ГАСТРОДУОДЕНАЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ В ДІТЕЙ (РЕТРОСПЕКТИВНЕ АНАЛІЗДОСЛІДЖЕННЯ)

Резюме. В статті наведені результати ретроспективного аналізу історій хвороб дітей, хворих на перфоративну виразку шлунка та дванадцятипалої кишки, які знаходилися на стаціонарному лікуванні в хірургічних відділеннях Чернівецької та Львівської міських дитячих клінічних лікарень впродовж 2003-2013 рр.

Ключові слова: перфоративна виразка, шлунок, дванадцятипала кишка, діти.

Виразкова хвороба (ВХ), як і раніше, залишається одним з найбільш розповсюджених гастроентерологічних захворювань, на яке страждають до 15% населення [1]. Виявлення нових ланок етіопатогенетичних механізмів виразкоутворення, розробка цілої низки нових ефективних противиразкових препаратів призвело до значного прогресу в лікуванні ВХ та зниження кількості радикальних оперативних втручань. Зусиллями науковців багатьох країн створена патогенетично обґрунтована та ефективна система стандартів у лікуванні захворювання. Однак незважаючи на це, в ургентній дитячій хірургії дедалі частіше трапляються перфоративні виразки шлунка та дванадцятипалої кишки (ДПК) [2]. Перфорація гастродуоденальної ділянки (ГДД) є грізним ускладненням, яке вимагає негайного оперативного лікування. За статистичними даними частота перфоративних виразок ГДД у дорослих сягає близько 15% від усіх випадків ВХ. Серед дитячого населення перфорації трапляються дещо рідше, однак діагностуються і перебігають тяжче, що є актуальним і до сьогодні [3].

Незважаючи на широке використання радикальних операцій на основі різних видів ваготомій, ушивання перфоративної виразки ГДД залишається найбільш розповсюдженою операцією у підлітків. Простота виконання з відносно малою травматичністю, можливість виконання в умовах перитоніту, більш сприятливий перебіг післяопераційного періоду та віддалених результатів цього втручання доведені столітньою практикою хірургів [4].

Останнім часом широко впроваджується відеолапароскопічна техніка хірургічного ліку-

вання перфоративних виразок ГДД, що ліквідувало безодню між мінімізацією втручання та травматичністю доступу [1, 5].

Слід зазначити, що в дітей відсутній алгоритм дій при діагностиці та немає чіткої концепції реабілітації у післяопераційному періоді після ушивання перфоративної виразки шлунка та/або ДПК. Ці обставини сприяють відновленню дискусії з питань діагностики та ефективності існуючих способів хірургічного лікування перфоративної виразки ГДД в дитячому віці. Оскільки, своєчасна діагностика та адекватна лікувальна тактика ведення хворих на ранній стадії захворювання дозволить досягти швидкого одужання. Тому, необхідним є аналіз частоти даної патології серед дитячого населення та вивчення ефективності хірургічної тактики.

Мета дослідження: з'ясування частоти та структури перфоративних виразок ГДД в дітей на основі проведення ретроспективного аналізу медичної документації.

Матеріал і методи. Нами проведено ретроспективний аналіз медичних карт стаціонарних хворих 18 дітей, які знаходилися на лікуванні в хірургічних відділеннях Чернівецької (11 дітей) та Львівської (7 дітей) міських дитячих клінічних лікарень з приводу перфоративної виразки ГДД з 2003 р. по 2013 р. Всі хворі були чоловічої статі. Поступали в ургентному порядку з попереднім діагнозом “гострий живіт” або перитоніт. При поступленні хворим проводили загальноклінічні обстеження (загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, біохімічний аналіз крові), а також інструментальні (оглядова рентгенографія та УЗД

© Переяслов А.А., Дідух І.М., Сокольник С.О., Білокопитий В.С., 2014

органів черевної порожнини (ОЧП), ЕФГДС, лапароскопія). Від моменту поступлення і до оперативного втручання проводилась інфузійна терапія. Всім хворим проведена верхньо-серединна лапаротомія з ушиванням перфорації.

Результати дослідження та їх обговорення.

В результаті проведеного аналізу встановлено, що з 18 дітей в клініці дитячої хірургії Чернівецької міської дитячої клінічної лікарні у 5 хворих (28%) була наявна перфорація ДПК, у інших 6 – шлунка (33%), а в Львівській міській дитячій клінічній лікарні у 2 хворих (11%) відмічалась перфорація ДПК, у інших 5 – шлунка (28%). Отже, 39% становили діти з перфорацією ДПК (7 чол.) та 61% – з перфорацією шлунка (11 чол.). Віковий склад пацієнтів коливався від 13 до 17 років. Термін поступлення до 8 год – 14 дітей, до 12 год – 3 дітей, до 24 год – 1 дитина.

Виразковий анамнез був в 2 хворих (11%), спадковий анамнез обтяжений в 2 хворих (11%), в одного пацієнта відмічено вживання анаболічних стероїдів протягом останнього місяця. При поступленні були наступні скарги: різкий біль в животі (в 3 пацієнтів kindжального характеру), блювання, нудота, загальна слабкість, деякі хворі займали вимушене положення. Даним хворим проводились інструментальні обстеження: оглядова рентгенограма ОЧП (12 хворих), УЗД ОЧП (2 хворих), діагностична лапароскопія (1 хворий), ЕФГДС (1 хворий – виявлено непрямі ознаки перфоративної виразки). Двом хворим під час проведення УЗД ОЧП було виключено ознаки перфорації. Одному проводилась діагностична лапароскопія, при якій виявлено ознаки перфорації (мутний випіт в черевній порожнині та знайдено перфоративний отвір по передній стінці дванадцятипалої кишки). У 7 пацієнтів (39%) була наявна клінічна картина перитоніту (напруження передньої черевної стінки, позитивні симптоми подразнення очеревини) та наявність вільного газу в животі на рентгенівському знімку. В 11 пацієнтів (61%) була клінічна картина перитоніту без наявного вільного газу в черевній порожнині.

Виходячи із сучасних уявлень, досвіду багатьох хірургів і наших спостережень, вважаємо, що використання усіх додаткових методів діагно-

стики перфорації тільки збільшує можливості поставити діагноз, таким чином знижує ризик тяжких ускладнень і зменшує передопераційну підготовку хворого. Кожний із методів обстеження має свою діагностичну цінність. При утрудненій діагностиці на сучасному етапі потрібно використовувати лапароскопічні методи. Враховуючи, що всі хворі поступали у клінічно тяжкому стані, після проведення післяопераційної підготовки були в ургентному порядку прооперовані. Під час операції було виявлено, що перфорації шлунка в 12 пацієнтів (67%) перебували в преворотарній та воротарній ділянках по передній стінці, в інших випадках відмічалась виразка ДПК.

У 17 випадках (94%) перфоративні виразки шлунка і ДПК були наслідком гострого, а не хронічного процесу, що підтверджено відсутністю волокнистих трансформацій країв виразки. В 1 випадку була кальозна виразка ДПК, яку було ромбоподібно висічено в межах здорових тканин. Всі перфорації було ушито дворядним швом з перитонізацією пасмом великого сальника. В післяопераційному періоді проводились наступні лікувальні заходи: назогастральна інтубація шлунка, постійна аспірація шлункового вмісту, введення препаратів, що знижують шлункову секрецію, введення внутрішньовенно антибіотиків широкого спектру дії, проведення інфузійної терапії. Всі оперовані хворі одужали.

Висновки. 1. Частота перфоративних виразок шлунка в дітей майже в півтора раза вища, ніж перфорація дванадцятипалої кишки. 2. У переважній більшості перфоративні виразки супроводжуються негативним виразковим анамнезом та спостерігаються в осіб чоловічої статі. 3. На перебіг післяопераційного періоду впливає час госпіталізації, тривалість передопераційної підготовки та адекватність обраної хірургічної тактики (при гострій гастродуоденальній перфорації – ушивання без висікання країв, при хронічній – висікання з наступним її ушиванням).

Перспективи наукового пошуку. Необхідно провести аналіз віддалених результатів лікування перфоративної виразки гастродуоденальної ділянки в дітей та розробити комплекс профілактично-лікувальних заходів щодо попередження рецидиву ускладнень.

Список використаної літератури

1. Лупальцов В.И. Осложнения язвенной болезни желудка и двенадцатиперстной кишки: хирургическое лечение / В.И. Лупальцов. – К.: Лига-Информ, 2009. – 133 с.
2. Асадов С.А. Хирургическое лечение “трудных” и осложнённых гастродуоденальных язв / С.А. Асадов // Хирургия. – 2002. – № 11. – С. 64-69.
3. Complications of peptic ulcer disease in children and adolescents: minimally invasive treatments offer feasible surgical options. / B.P. Wong, N.S. Chao, M.W. Leung [et al.] // J. Pediatr Surg. – 2006. – V. 41, № 12. – P. 2073-2075.
4. Хирургическое лечение язвенной болезни двенадцатиперстной кишки / Ф.С. Кур-

банов, С.А. Домтачев, С.А. Асадов [и др.] // *Вестн. хирургии им. И.И. Грекова.* – 2001. – Т. 160, № 4. – С. 17-21. 5. Короткий В.М. Сучасний погляд на хірургічне лікування виразкової хвороби дванадцятипалої кишки / В.М. Короткий, І.В. Колосович, Р.Ю. Спицин // *Мистецтво лікування.* – 2003. – № 6. – С. 82-88.

ПЕРФОРАТИВНЫЕ ЯЗВЫ ГАСТРОДУОДЕНАЛЬНОЙ ОБЛАСТИ У ДЕТЕЙ (РЕТРОСПЕКТИВНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ)

Резюме. В статье представлены результаты ретроспективного исследования историй болезней детей, больных на перфоративную язву желудка и двенадцатиперстной кишки, которые находились на стационарном лечении в хирургических отделениях Черновицкой и Львовской городских детских клинических больниц в течение 2003-2013 гг.
Ключевые слова: перфоративная язва, желудок, двенадцатиперстная кишка, дети.

PERFORATED ULCER OF THE GASTRODUODENAL REGION IN CHILDREN (RETROSPECTIVE STUDY)

Abstract. The article presents the results of a retrospective study of case histories of children with perforated ulcer of the stomach and duodenum, who were hospitalized in surgical departments in Chernivtsi and Lviv Municipal Children's Hospitals during 2003-2013.

Key words: perforated peptic ulcer, children.

Danylo Halytsky Lviv National Medical University (Lviv),
Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Надійшла 04.03.2014 р.
Рецензент – проф. Гринчук Ф.В. (Чернівці)